

Soud: Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí: 07/29/2020
Spisová značka: 7 Tdo 672/2020
ECLI: ECLI:CZ:NS:2020:7.TDO.672.2020.1
Typ rozhodnutí: USNESENÍ
Heslo: Dovolací důvody
Usmrcení z nedbalosti
Dotčené předpisy: § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř.
§ 143 odst. 1,2 tr. zákoníku
Kategorie rozhodnutí: C

7 Tdo 672/2020-818

USNESENÍ

Nejvyšší soud rozhodl v neveřejném zasedání konaném dne 29. 7. 2020 o dovolání obviněného V. Š., nar. XY, trvale bytem XY, proti usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 12. 12. 2020, sp. zn. 2 To 125/2019, v trestní věci vedené u Okresního soudu v Šumperku pod sp. zn. 2 T 9/2019, takto:

Podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. se dovolání obviněného V. Š. **odmítá**.

Odůvodnění:

1. Rozsudkem Okresního soudu v Šumperku ze dne 9. 4. 2019, č. j. 2 T 9/2019-694, byl obviněný V. Š. shledán vinným přečinem usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1, 2 tr. zákoníku a byl za to odsouzen podle § 143 odst. 2 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání 1 rok, jehož výkon mu byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 2 roků. Podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku mu byl současně uložen trest zákazu činnosti, a to výkonu práce primáře na dobu 2 roky. Rozhodnuto bylo i o vině a trestu spoluobviněného T. Ř. a podle § 229 odst. 1 tr. ř. o nárocích poškozených na náhradu škody.

2. Uvedeného přečinu se obviněný dopustil jednáním spočívajícím v tom, že jako zaměstnanec Nemocnice XY, podle pracovní smlouvy ze dne 30. 11. 2005, v pozici primáře Chirurgického oddělení, a T. Ř., jako zaměstnanec Nemocnice XY, podle dohody o provedení práce ze dne 15. 12. 2016, v pozici lékaře, rozhodující o formě poskytnutí odborné lékařské péče pacientu M. B., nar. XY, hospitalizovanému na Chirurgickém oddělení Nemocnice XY, po operačním zákroku ze dne 10. 11. 2017, provedeném v době kolem 13.00 hod., spočívajícím v provedení laparoskopické operace žlučníku (laparoskopická cholecystektomie), v rozporu s § 49 odst. 1 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zdravotních službách“), nezajistili jako ošetřující lékaři, posuzující zdravotní stav pacienta, poskytnutí lékařské péče na odborné úrovni, odpovídající poznatkům současné lékařské vědy, ani tuto odbornou lékařskou péči, ke které získali odbornou a specializovanou způsobilost podle jiných právních předpisů, v rozsahu odpovídajícímu jejich způsobilosti a zdravotnímu stavu pacienta sami neposkytli, v rozporu s § 9 odst. 2 písm. a) zákona č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře, nevykonávali své zdravotnické povolání odborně, svědomitě, poctivě, s hlubokým lidským vztahem k občanům a s vědomím odpovědnosti ke společnosti, a v rozporu s § 2 odst. 2 a § 3 odst. 1 Etického kodexu

České lékařské komory, článku 4 Úmluvy o lidských právech a biomedicině č. 96 /2001 Sb., neposkytli jmenovanému pacientovi v jeho ohrožení života a zdraví neodkladnou lékařskou pomoc, když nezajistili včas a důsledně náležitá léčebná opatření, která zdravotní stav jmenovaného pacienta nezbytně vyžadoval, když po laparoskopické operaci žlučníku, provedené dne 10. 11. 2017 v době kolem 13.00 hod. na Chirurgickém oddělení Nemocnice XY, primářem tohoto oddělení V. Š., za asistence lékaře M. C., nebyl po jeho kolapsu kolem 18.30 hod. poškozený M. B. dostatečně monitorován, na jeho zhoršující se pooperační stav s projevy pooperačního krvácení do dutiny břišní (neměřitelný tlak, výrazně urychlený puls, kolapsově stavy a poškozeným uváděná bolest v podbříšku) bylo reagováno T. Ř. ultrazvukovým vyšetřením břicha, provedeným téhož dne až ve 22.08 hod., kterým bylo krvácení do dutiny břišní potvrzeno, a z tohoto důvodu T. Ř. jednak informoval sálový personál o nutnosti provést revizní operaci, a jednak telefonicky informoval operátora primáře V. Š. o zjištěném zhoršujícím se zdravotním stavu pacienta, s nutností operační revize, když s tímto postupem primář V. Š. nesouhlasil, možnost pooperačního krvácení u poškozeného vyloučil s poukazem na nekomplikovaný průběh operace, doporučil podání léku Dicynone, preparátu pro prevenci a léčbu předoperačního, operačního a pooperačního vlásečnicového krvácení, avšak v břišní chirurgii v prevenci krvácení s pomíjivým významem, a provedení kontrolního krevního obrazu, přičemž si musel být nepochybně vědom, že příznaky oběhového selhávání s neměřitelným tlakem krve a kolapsovými stavy jsou jednoznačnými varovnými signály nitrobřišního krvácení jako nejzávažnější komplikace předmětné operace, která pokud není včas rozpoznána, může přímo ohrozit život pacienta, rozhodnutí o eventuální operační revizi odložil na ranní hodiny následujícího dne 11. 11. 2017, přičemž T. Ř. na základě rozhodnutí primáře chirurgického oddělení odvolal pohotovost sálového personálu a zrušil plánovanou operační revizi poškozeného M. B., když vyšetření krevního obrazu poškozeného prokázalo mírné snížení počtu erytrocytů, ale extrémně zvýšené hodnoty leukocytů, ukazující u poškozeného na výraznou akutní zánětlivou reakci organismu poškozeného, kdy následně T. Ř. nesledoval poškozeného dále jako pacienta s jasnými příznaky pooperačního krvácení do dutiny břišní, potvrzené navíc ultrazvukovým vyšetřením, nezajistil adekvátní terapii, nepřeložil poškozeného na Jednotku intenzivní péče a rezignoval na pečlivé vedení zdravotnické dokumentace, kdy následně dne 11. 11. 2017 byl v 07.30 hod. T. Ř. indikován výrazně zhoršený stav poškozeného s projevy hyposaturace s mramorováním končetin a s hypotenzí, a tento stav potvrdil v 07.45 hod. i primář V. Š., kdy poškozeného M. B. hodnotil jako šokového, algického s projevy peritoneálního dráždění, indikoval operační revizi, kterou primář V. Š. provedl za asistence T. Ř. a M. C., která prokázala v dutině břišní přítomnost krve a krevních sraženin (v množství cca 1500 až 2000 ml), s příměsí žaludečního obsahu vytékajícího z malého perforačního otvoru na přední stěně žaludku, nicméně stav poškozeného v době operační revize svědčil o skutečnosti, že operační revize proběhla s výrazným časovým zpožděním a byla zjevně provedena ve fázi nezvratného hemoragického šoku, a přes veškerou resuscitační terapii za příznaků progredujícího hemoragického šoku s multiorgánovým selháním poškozený M. B. dne 13. 11. 2017 v 03.11 hod. zemřel na oddělení ARIP Nemocnice XY, když jako hlavní příčina smrti poškozeného bylo soudní pitvou, provedenou na Ústavu soudního lékařství a medicínského práva Fakultní nemocnice Olomouc, závěrováno pooperační krvácení po provedené laparoskopické cholecystektomii bez adekvátní terapeutické reakce, tedy bez včasné operační revize s náhradou krevních ztrát, přičemž smrti poškozeného bylo možno zabránit adekvátní reakcí ze strany T. Ř. a primáře V. Š., tj. v urgentně provedené revizní operaci s doplněním krevního řečiště ihned po zjištění prvních příznaků pooperačního krvácení do dutiny břišní, kdy se stal tlak krve neměřitelný a poškozený poprvé upadl do krátkodobého kolapsu, přičemž obžalovaní rozhodli neoperovat, a toto rozhodnutí zopakoval primář V. Š. i při druhém telefonátu T. Ř. kolem půlnoci téhož dne s tím, že doporučil konzervativní postup s pozorováním poškozeného, tímto při poskytování lékařské péče nedodrželi správný diagnostický a terapeutický postup, ač jim v tom nebránily žádné závažné okolnosti, nepřistoupili včas k revizi dutiny břišní, přičemž v důsledku jejich nesprávného terapeutického a diagnostického postupu došlo u jmenovaného k úmrtí, ačkoliv jeho úmrtí bylo možné při správném diagnostickém a

terapeutickém postupu zabránit.

3. Proti rozsudku soudu prvního stupně podal obviněný odvolání, které Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci usnesením ze dne 12. 12. 2020, č. j. 2 To 125/2019-780, podle § 256 tr. ř. zamítl.

4. Zmíněné usnesení krajského soudu napadl v celém rozsahu obviněný dovoláním, opírajícím se o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Namítl, že nebyl naplněn znak skutkové podstaty dovozeného trestného činu, a to znak protiprávnosti, dále nebyla naplněna objektivní stránka, konkrétně příčinná souvislost mezi jeho jednáním a následkem, a skutek pak rovněž není trestným činem, neboť u něj schází potřebná míra společenské škodlivosti ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Dovolací důvod byl naplněn i tím, že odvolací soud neprovedl správně důkazní řízení. Pokud jde o absenci protiprávnosti, soud prvního stupně vycházel z tvrzení, že obviněný jednal v rozporu s § 49 odst. 1 písm. a) zákona o zdravotních službách, neboť jako ošetřující lékař poškozeného u něj nezajistil poskytnutí lékařské péče na odborné úrovni. Relevantní děj se ovšem odehrál až v době jeho nepřítomnosti v nemocnici. Potvrdil, že v danou dobu byl zaměstnancem Nemocnice XY, avšak rozhodný moment, kdy byly zjištěny komplikace, dopadl na dobu jeho odpočinku, mimo pracovní dobu, v němž nebyl ani povinen držet pohotovost a nebyl o příjezd do nemocnice požádán. Nebyl proto povinen konat práci, tedy rozhodovat o léčbě poškozeného. K tomu byl povinen T. Ř., který byl podle § 2 písm. f) zákona č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta, ve znění pozdějších předpisů, způsobilý bez odborného dozoru anebo odborného dohledu, na základě vlastního zhodnocení a posouzení zdravotního stavu pacienta, k výkonu dané činnosti. Podle § 3 odst. 2 zákona o zdravotních službách se ošetřujícím zdravotnickým pracovníkem rozumí zdravotnický pracovník, který navrhuje, koordinuje, poskytuje a vyhodnocuje individuální léčebný postup u konkrétního pacienta a koordinuje poskytování dalších potřebných zdravotních služeb. S odkazem na odbornou literaturu dovedl, že v noční době nebo ve dnech pracovního volna či klidu se automaticky lékařem pověřeným k ošetřování stává lékař pohotovostní služby. Roli ošetřujícího lékaře proto vykonával v danou dobu T. Ř. a jeho postih byl nepřipadný.

5. Stran námítky týkající se absence příčinné souvislosti obviněný namítl, že poskytnutí telefonické kolegiální konzultace nebylo z hlediska způsobení negativního následku dostatečně významnou příčinou (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2016, sp. zn. 15 Tdo 944/2015). Stav poškozeného se začal komplikovat až po skončení jeho pracovní doby, přičemž ošetřujícím lékařem byl T. Ř., který, přestože měl potřebné zázemí, po dobu asi sedmi hodin rezignoval na zvýšenou péči, ač tak měl činit i bez osobní účasti obviněného. Jiný výklad by vedl k potlačení institutu způsobilosti k samostatnému výkonu povolání a lékař by bez přítomnosti primáře nebyl povinen cokoli dělat a nebyl by ani odpovědný, naopak nadřízený by musel být všudypřítomný a za vše odpovědný.

6. K absenci společenské škodlivosti svého postupu obviněný uvedl, že vstoupil do léčebného procesu několika krátkými telefonáty reagujícími na žádost T. Ř. o kolegiální konzultaci, což s přihlédnutím k dosavadní bezúhonnosti značí nepřipadnost jeho trestního postihu. Komunikace se jmenovaným ani neměla charakter příkazu, navíc podle § 106 odst. 2 zákoníku práce je zaměstnanec povinen odmítnout výkon práce, o níž má důvodně za to, že bezprostředně a závažným způsobem ohrožuje život nebo zdraví jiných fyzických osob. I pokud by tedy udělil T. Ř. pokyn neprovádět revizní operační zákrok, za situace svědčící o jeho nutnosti by jím nebyl jmenovaný vázán.

7. Obviněný nakonec namítl nesprávné provedení důkazního řízení, které bylo v rozporu se zásadami spravedlivého procesu. Obviněný si nechal zpracovat znalecký posudek znalcem P. Z., z

oboru zdravotnictví, odvětví břišní a všeobecná chirurgie, který však odvolací soud, jemuž byl předložen, neprovedl, neboť znalec považoval nesprávně za vyloučeného, a to z důvodu jeho působení (jako zaměstnance) v letech 2008 až 2012 v soukromé lékařské ambulanci obviněného. S odkazem zejména na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 1999, sp. zn. 22 Cdo 227/99, případně i ze dne 21. 6. 2012, sp. zn. 21 Cdo 2790/2010, tento závěr napadl, neboť od skončení zaměstnaneckého vztahu nebyli v kontaktu a jejich vztah byl vždy pouze kolegiální.

8. Obviněný závěrem navrhl, aby Nejvyšší soud napadené usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci zrušil a sám rozhodl o jeho zproštění obžaloby.

9. Státní zástupkyně činná u Nejvyššího státního zastupitelství ve vyjádření uvedla, že pod uplatněný dovolací důvod nelze podřadit skutkové námitky, neboť v dovolacím řízení není možné přezkoumávat procesní postup orgánů činných v trestním řízení, resp. je tak možné činit jen výjimečně, v případě extrémního rozporu mezi skutkovými zjištěními a provedenými důkazy. Obviněný zmíněným podmínkám dostal, neboť zpochybnil správnost právní kvalifikace svého jednání. Zásadní námitkou bylo tvrzení absence příčinné souvislosti mezi jeho jednáním a následkem, resp. na základě toho obviněný dovodil, že jeho jednání nebylo protiprávní a rovněž u něj nebyla dána potřebná míra společenské škodlivosti. S popsány námitkami se však již řádně vypořádaly soudy obou stupňů, přičemž státní zástupkyně doplnila, že primář je odborným garantem, který odpovídá za chod příslušného pracoviště a je oprávněn dát podřízenému lékaři závazný pokyn, jak v konkrétním případě postupovat. Trestní postih primáře je tak možný i za situace, kdy není na pracovišti fyzicky přítomen, pokud nastavil chybný systém práce a v jeho důsledku došlo k úmrtí nebo újmě na zdraví pacienta. Byť tedy T. Ř. byl dostatečně zkušeným atestovaným lékařem, který byl oprávněn sám rozhodovat, pokud mu byl dán pokyn primáře, měl se podle něj zachovat, zejména pokud primář sám byl operátorem poškozeného a sdělil, že operace proběhla standardně a poškozeného není třeba reoperovat. Obviněný tak jako primář stanovil individuální léčebný postup, který však neodpovídal zdravotním stavu pacienta, ani předaným informacím. Jestliže se takto obviněný z pozice primáře v rozhodnutí o další léčbě poškozeného angažoval, nese odpovědnost za jeho smrt, neboť tato nesprávná léčba byla příčinou jeho smrti. Přijetím telefonického hovoru a autoritativním podílením se na stanovení dalšího postupu totiž dobrovolně započal výkon pracovní činnosti, přestože doba spadala do jeho pracovního volna. Tím porušil zmiňovaný § 49 odst. 1 písm. a) zákona o zdravotnických službách. Státní zástupkyně pak nedovodila ani opomenutý důkaz, pokud odvolací soud nepřihlížel k obhajobou předloženému zdravotnickému posudku. Důvodně byly totiž dovozeny pochybnosti o nepodjatosti znalce P. Z., a bylo současně vycházeno z posudků z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství a odvětví chirurgie a traumatologie, dostatečných pro posouzení věci, které byly souladné.

10. Státní zástupkyně navrhla dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítnout.

11. Toto vyjádření bylo zasláno obviněnému k možné replice, čehož však nebylo využito.

12. Nejvyšší soud jako soud příslušný k rozhodnutí o dovolání (§ 265c tr. ř.) shledal, že zmíněný mimořádný opravný prostředek je v této trestní věci přípustný [§ 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř.], byl podán osobou oprávněnou [§ 265d odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. ř.], v zákonné lhůtě a na k tomu určeném místě (§ 265e odst. 1, odst. 2 tr. ř.), a splňuje i obligatorní náležitosti obsahu dovolání uvedené v § 265f odst. 1 tr. ř.

13. Dále je nutné zmínit, že dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v § 265b tr. ř. Bylo tudíž namísto posoudit, zda v dovolání tvrzený důvod odpovídá důvodům zařazeným v citovaném ustanovení. Přitom nepostačuje pouhé formální uvedení některého z důvodů vymezených v § 265b odst. 1 písm. a) až l) tr. ř. odkazem na toto zákonné ustanovení, ale tento důvod musí být

také skutečně v podaném dovolání tvrzen a odůvodněn konkrétními vadami.

14. Obviněný své dovolání výslovně opřel o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., jenž je dán, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Při přezkumu, zda taková vada nastala, je ovšem dovolací soud vázán skutkovým stavem, jak byl zjištěn během trestního řízení a jak je vyjádřen zejména ve výroku odsuzujícího rozsudku, resp. dále upřesněn v jeho odůvodnění.

15. K tomu je potřeba zmínit, že v rámci zmíněného dovolacího důvodu se nelze domáhat přezkoumání skutkových zjištění učiněných soudem ani přezkoumávání jím provedeného dokazování. Těžiště dokazování je totiž v řízení před soudem prvního stupně a jeho skutkové závěry může doplňovat, popřípadě korigovat jen soud druhého stupně v řízení o řádném opravném prostředku (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, 7 tr. ř.). Dovolací soud potom není stupněm třetím, jehož úkolem by byl široký přezkum rozhodnutí druhoinstančních soudů, a to již z důvodu jeho omezené možnosti provádět v řízení o dovolání důkazy (srov. § 265r odst. 7 tr. ř.) a přehodnocovat důkazy provedené již dříve.

16. V podaném mimořádném opravném prostředku obviněný v části napadl správnost skutkových zjištění, resp. správnost procesu dokazování, jenž k jejich dovození vedl, když nesouhlasil s neprovedením znaleckého posudku znalce P. Z., z oboru zdravotnictví, odvětví chirurgie, specializace břišní a všeobecná chirurgie, z důvodu existence pochybnosti o nepodjatosti ve vztahu k obviněnému.

17. Obviněnému je namístě přisvědčit, že i dovolací soud může výjimečně přistoupit k zásahu do skutkových zjištění soudů nižších stupňů, a to v případě zjištění, že nesprávné provedení důkazního řízení bylo v rozporu se zásadami spravedlivého procesu (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 19. 2. 2019, sp. zn. I. ÚS 2832/18). V dané věci ovšem takový stav nenastal. Podle § 11 odst. 1 zákona č. 37/11967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů, znalec nesmí podat posudek, jestliže lze mít pro jeho poměr k věci, k orgánům provádějícím řízení, k účastníkům nebo k jejich zástupcům pochybnost o jeho nepodjatosti. Právě takovou pochybnost (byť nikoli jistotu, kterou ovšem citovaný zákon nepožaduje) Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci ve věci ve vztahu ke zmíněnému posudku dovedl, a to s ohledem na dřívější společné působení obviněného (jako nadřízeného) a znalce P. Z. (jako podřízeného) ve zdravotnické ambulanci. Soud se na danou otázku (zjištění) v průběhu veřejného zasedání zaměřil, znalci položil k vyjasnění jeho vztahu k obviněnému řadu otázek (viz č. l. 773 a 774 trestního spisu) a následně rozhodl procesním usnesením tak, že doplnění dokazování výslechem znalce P. Z., zamítl. Nejvyšší soud se s popsáním postupem ztotožňuje, neboť existence pochybností byla patrná. Dodává také, že nebylo možné zohlednit závěry rozhodnutí, citovaných obviněným v dovolání, zejména potom zvláště zdůrazněného usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 1999, sp. zn. 22 Cdo 227/99, které se (mimo jiné) týkalo akceptace nevyločení soudkyně činné v civilním řízení, navzdory zjištění, že tato soudkyně byla v minulé době pracovnící žalobce, dříve socialistického podniku. Její pracovní poměr však skončil k 31. 1. 1988 a soudkyně v následné době nepřišla do styku s vedoucími pracovníky, ani je v důsledku následných obměn neznala a k žalobci ani k projednávané věci, která se týkala právních jednání z let 1995 a 1997 (sjednání a doplnění kupní smlouvy), neměla osobní ani jiný vztah. Situace ve věci znalce P. Z., který pracoval jako zaměstnanec pro obviněného v jeho ambulanci, byla tudíž zjevně odlišná a výše zmíněné pochybnosti odůvodňující.

18. Nad rámec potom Nejvyšší soud doplňuje, že po vydání zmíněného usnesení o zamítnutí doplnění dokazování obhájce obviněného navrhl doplnit dokazování zpracováním dalšího znaleckého posudku v obdobném smyslu (jiným znalcem), což bylo rovněž odvolacím soudem zamítnuto, a to pro nadbytečnost (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 24. 2. 2004, sp. zn. I. ÚS

733/01), přičemž vzhledem k dostatečnosti podložení skutkových závěrů soudů obou stupňů není namístě ani tento závěr jakkoli zpochybňovat.

19. V daném rozsahu se argumentace obviněného s uplatněným dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. míjí.

20. Pod citovaný dovolací důvod lze nicméně podřadit námitky obviněného, podle nichž nebyly naplněny všechny znaky aplikované skutkové podstaty, a to pokud jde o protiprávnost a příčinnou souvislost, resp. čin nevykazoval potřebnou míru společenské škodlivosti podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku.

21. K tomu Nejvyšší soud uvádí, že přečinu usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1, 2 tr. zákoníku se dopustí, kdo jinému z nedbalosti způsobí smrt, spáchá-li tento čin proto, že porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona.

22. Pokud jde o protiprávnost, trestným činem může být ve smyslu § 13 odst. 1 tr. zákoníku pouze čin protiprávní. Protiprávnost proto musí být dána u každé skutkové podstaty, neboť trestným činem může být jen jednání právem zakázané či nedovolené. Obecnou charakteristiku protiprávnosti (rozpor s právním řádem jako celkem) podobně jako obecné znaky charakterizující pachatele (věk a přičetnost), do skutkové podstaty nezahrnujeme, neboť nejde o znaky odlišující jednotlivé typy trestných činů, ale naopak o znaky všem trestným činům společné. To však na druhé straně neznamená, že protiprávnost do znaků skutkové podstaty nepatří, neboť u těch trestných činů, kde je dostatečně typizována, má takovou rozlišovací schopnost. Proto v těch skutkových podstatách, kde zákon konkrétně uvádí a zpravidla i vymezuje protiprávnost jako znak dispozice právní normy, je tento znak součástí typových znaků trestného činu a platí o něm zásady, které se obdobně uplatňují u tzv. normativních znaků skutkové podstaty, především se na něj musí vztahovat zavinění pachatele. Pokud zákonodárce u některých trestných činů nepovažoval za nutné protiprávnost, jako typový znak trestného činu, zdůrazňovat, neznamená to, že u nich znak protiprávnosti může chybět, což vyplývá z obecné definice trestného činu v § 13 odst. 1 tr. zákoníku, která zdůrazňuje nutnost naplnění znaku protiprávnosti u každého trestného činu, tedy i u trestných činů, kde v rámci znaků skutkové podstaty není konkrétně znak protiprávnosti vyjádřen, a také z toho, že takový čin je v trestním zákoníku označen za trestný, čímž je vyjádřeno, že je to typicky čin zakázaný (srov. Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 149 až 151).

23. K námitce absence příčinné souvislosti Nejvyšší soud připomíná, že (srov. např. obviněným zmiňované usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2016, sp. zn. 15 Tdo 944/2015, publikované pod č. 32/2016 Sb. rozh. tr.) příčinný vztah spojuje jednání s následkem. Příčinný vztah (nexus causalis) je (dalším – vedle jednání a následku) obligatorním znakem objektivní stránky trestného činu, a proto pachatel může být trestně odpovědný za trestný čin jen tehdy, pokud svým jednáním skutečně způsobil trestněprávně relevantní následek. Není-li zde příčinný vztah, nelze mu k tíži přičítat následek, což pak vede k tomu, že odpadá i jeho trestní odpovědnost. Základem příčinného vztahu je teorie podmínky (conditio sine qua non), podle níž je příčinou každý jev, bez něhož by jiný jev buď vůbec nenastal, anebo nenastal způsobem, jakým nastal (co do rozsahu poruchy či ohrožení, místa, času apod.). Teorie podmínky, zakládající v samotném pojetí conditio sine qua non příliš širokou odpovědnost, je korigována především za použití zásad umělé izolace jevů a gradace příčinné souvislosti (konkrétního zkoumání příčinných vztahů), jakož i zkoumáním vztahu kauzality a zavinění a s ním souvisejícím tzv. přerušením příčinné souvislosti. V příčinném vztahu je třeba především izolovat jednání v trestněprávním smyslu, trestněprávní příčinu a trestněprávní následek (zásada umělé izolace jevů). Při zkoumání příčinného vztahu z hlediska trestního práva hmotného je podstatou zjišťování trestněprávně relevantního příčinného vztahu

mezi jednáním pachatele a způsobeným následkem (těžším následkem, účinkem, škodlivým následkem atd.) významným pro naplnění znaků konkrétního trestného činu. Proto je třeba v kauzálním vztahu izolovat jednání v trestněprávním smyslu, trestněprávní příčinu a trestněprávní následek.

24. Nakonec k obviněným namítanému chybnému vyhodnocení společenské škodlivosti činu Nejvyšší soud uvádí, že trestným činem je podle trestního zákoníku takový protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v tomto zákoně (§ 13 odst. 1 tr. zákoníku). Zásadně tedy platí, že každý protiprávní čin, který vykazuje všechny znaky uvedené v trestním zákoníku, je trestným činem a je třeba vyvodit trestní odpovědnost za jeho spáchání. Tento závěr je pouze v případě méně závažných trestných činů korigován použitím zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku, podle níž trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Úvaha o tom, zda jde o čin, který s ohledem na zásadu subsidiarity trestní represe není trestným činem z důvodu nedostatečné společenské škodlivosti případu, se uplatní za předpokladu, že posuzovaný skutek z hlediska spodní hranice trestnosti neodpovídá běžně se vyskytujícím trestným činům dané skutkové podstaty (srov. stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. Tpjn 301/2012, publikované pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr.).

25. Uvedená teoretická východiska Nejvyšší soud připomíná souhrnně, neboť i když obviněný směřoval své námítky naznačenými třemi směry (tedy napadl posouzení protiprávnosti, příčinné souvislosti a společenské škodlivosti), svoji argumentaci vždy odvíjel od charakteru svého vstupu do léčby poškozeného. Tvrdil totiž, že v rozhodných časových okamžicích (zejména v průběhu večera dne 10. 11. 2017) o této léčbě samostatně rozhodoval T. Ř., přičemž z jeho strany došlo pouze k poskytnutí nezávazné kolegiální konzultace, resp. i pokud by vyslovil nějaký pokyn, nebyl jím T. Ř. vázán.

26. Jak ovšem vyplynulo již z výše popsaných skutkových zjištění, dne 10. 11. 2017 kolem 13.00 hod. byla obviněným provedena laparoskopicky standardní operace žlučníku poškozeného (jako u svého pacienta, o kterého měl eminentní zájem). Po nástupu nočního lékaře T. Ř. byl pacient předán do jeho péče. V průběhu večera T. Ř. zjistil na základě vyjádření poškozeného i z provedeného vyšetření zhoršující se jeho zdravotní stav (který vyplýval z pooperačního krvácení do dutiny břišní), v důsledku čehož dovodil nutnost reoperace, a proto zajistil operační sál a příslušný personál. O celé situaci současně telefonicky plně informoval obviněného, jenž v daný okamžik nevykonával práci, ale byl doma, a který ovšem zákrok neschválil a doporučil konzervativní léčbu. T. Ř., externista v pracovním poměru na základě dohody o provedení práce, se stanovisku primáře oddělení podřídil. Revize operace pak byla provedena až následující den ráno, kdy se zdravotní stav poškozeného natolik zhoršil, že ve svém důsledku vedl dne 13. 11. 2017 k jeho úmrtí.

27. Z uvedené, stručně naznačené geneze skutkového děje je zřejmé, že u poškozeného došlo v důsledku pochybení při operaci ke zhoršování zdravotního stavu, které by ale (toto pochybení) bez dalšího nemuselo vést k fatálnímu následku, neboť bylo ve zjevných možnostech lékařského personálu, za užití dostupných diagnostických a terapeutických postupů a vybavení, situaci napravit. K tomu také původně směřoval svoji činnost T. Ř., jenž byl v daný moment ošetřujícím lékařem a který se ovšem rozhodl věc konzultovat s obviněným (jako primářem, navíc stran jeho pacienta, o kterého měl zvláštní zájem). Obviněný však zapůsobil tak, že reoperace provedena (včas) nebyla a poškozený byl v rozhodné době léčen pouze (a nedostatečně) konzervativně, tedy podáváním léků. To znamená, že ač obviněný nebyl v rozhodnou dobu ošetřujícím lékařem a mohl proto ponechat veškeré rozhodování o léčbě poškozeného na T. Ř., do vývoje skutkového děje zásadně vstoupil tak, že při vědomí svého postavení primáře a při přesvědčení o správnosti

jím dříve provedené operace žlučníku, která revizi nepotřebuje, a současně navzdory upozorněním T. Ř. a jím sděleným informacím o zdravotním stavu poškozeného, revizi operace neschválil. T. Ř. se tomuto postoji nesprávně podvolil, což, jak lze doplnit, vedlo k dovození i jeho trestní odpovědnosti.

28. Pro posouzení jednání obviněného, resp. jím předložených námitek, pak Nejvyšší soud konstatuje následující. Především obviněný jednal protiprávně, a to v rozporu s § 49 odst. 1 písm. a) zákona o zdravotních službách, neboť zcela zjevně jako ošetřující zdravotnický pracovník (§ 3 odst. 2 zákona o zdravotních službách) – kterým se obviněný svojí ingerencí stal, protože navrhoval, koordinoval a vyhodnocoval individuální léčebný postup u konkrétního pacienta a koordinoval poskytování dalších potřebných zdravotních služeb – poskytoval své zdravotní služby, ke kterým získal odbornou nebo specializovanou způsobilost podle jiných právních předpisů, nikoli v rozsahu odpovídajícím zdravotnímu stavu pacienta a na náležité odborné úrovni.

29. Obviněný současně zjevně podcenil zdravotní stav pacienta, byl chybně a nedůvodně přesvědčen o nepřítomnosti větších komplikací a svým jednáním způsobil přerušeni přípravy reoperace, kterou se chystal realizovat T. Ř. Tím zásadně zasáhl do vývoje skutkového děje tak, že jej modifikoval, neboť bez jeho přičinění by zjevně nastal jiným způsobem, než jak se reálně stalo. Jinak řečeno, jednání obviněného bylo významnou a současně trestně právně relevantní příčinnou, vedoucí ve svém důsledku k následku v podobě úmrtí poškozeného.

30. S ohledem na uvedené je namístě konstatovat, že obviněný v rámci skutkového děje naplnil všechny znaky aplikované skutkové podstaty přečinu usmrcení z nedbalosti podle § 143 odst. 1, 2 tr. zákoníku, jak již správně dovodily soudy obou stupňů, a to včetně (ve skutkové podstatě výslovně nevyjádřené) protiprávnosti a příčinné souvislosti. Jeho námitkám, které zmíněnou kvalifikaci zpochybňovaly, tak nelze přisvědčit.

31. Nakonec Nejvyšší soud uvádí, že obviněný tyto znaky (skutkové podstaty výše zmíněného přečinu) naplnil v zásadě standardním způsobem. Nelze současně dovodit existenci žádných výjimečných okolností, které by odůvodňovaly tvrzení o nedosažení spodní hranice trestnosti běžně se vyskytujícím deliktů dané skutkové podstaty, když takovými okolnostmi nejsou vstup obviněného do děje na základě (pouze) telefonátu T. Ř., ani jeho dosavadní bezúhonnost. Trestnímu postihu obviněného proto nebránila ani zásada subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku.

32. V hmotně právních závěrech Okresního soudu v Šumperku ani Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci, týkajících se jednání obviněného, proto Nejvyšší soud neshledal žádné pochybení.

33. Nejvyšší soud závěrem souhrnně konstatuje, že dovolací námitky obviněného nejsou z části podřaditelné pod uplatněný ani pod žádný jiný dovolací důvod, v části zbylé jsou zjevně neopodstatněné. Proto dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl, neboť je zjevně neopodstatněné. O dovolání rozhodl v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v nevěřejném zasedání.

Poučení: Proti tomuto usnesení není opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 29. 7. 2020

JUDr. Josef Mazák
předseda senátu

Vypracoval:

JUDr. Radek Doležel